

Голові разової спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора філософії
у Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка
доктору психологічних наук, професору
МИХАЛЬСЬКІЙ Світлані Анатоліївні

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензента кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри логопедії та спеціальних методик
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка**

БУГЕРИ Юлії Юріївни

**на дисертаційну роботу «Розвиток прогностичних функцій уяви у
молодших школярів з РСА»**

БОРОВЕЦЬ Діани Петрівни

**представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта**

Актуальність теми дисертаційної роботи. Одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є створення умов для всебічного розвитку особистості та подолання труднощів дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей з розладами спектра аутизму. Попри значну кількість досліджень, присвячених когнітивному та соціально-комунікативному розвитку цієї категорії дітей, питання розвитку уяви, особливо її прогностичних функцій, залишається недостатньо висвітленим. Водночас саме здатність до прогнозування, планування діяльності та формування внутрішнього плану дій є важливою передумовою навчальної успішності, саморегуляції та соціальної адаптації молодших школярів з РСА. Це зумовлює потребу в науково обґрунтованих підходах до розвитку прогностичних функцій уяви,

інтегрованих в освітній і корекційно-розвитковий процес. Саме тому обрана тема є актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. У вступі дисертаційної роботи чітко й аргументовано обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. Представлено відомості про апробацію результатів, публікації та структуру роботи.

Матеріал дисертації викладено послідовно, логічно та у відповідності до поставлених завдань дослідження. Для їх розв'язання автором доцільно використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів, що свідчить про належний рівень наукової підготовки дисертантки.

У першому розділі «Теоретичний аналіз проблеми уяви та формування її прогностичних функцій у молодших школярів з РСА» здійснено ґрунтовний аналіз наукових підходів до визначення сутності уяви як психічного процесу, розкрито особливості її розвитку в онтогенезі. Значну увагу приділено характеристиці прогностичних функцій уяви та їх взаємозв'язку з іншими психічними процесами. Окремо висвітлено специфіку проявів уяви у молодших школярів з порушеннями розвитку, зокрема з РСА. Матеріал розділу викладено логічно, змістовно та переконливо, що дозволило автору зробити обґрунтовані висновки.

Заслужують на позитивну оцінку узагальнення наукових підходів до проблеми уяви та визначення ролі її прогностичних функцій у розвитку особистості дитини, що стало підґрунтям для подальшого експериментального дослідження.

У другому розділі «Вивчення рівня сформованості прогностичних функцій уяви у молодших школярів з РСА» обґрунтовано методiku дослідження, визначено критерії, показники та рівні сформованості прогностичних функцій уяви. Проведений констатувальний експеримент характеризується глибиною та системністю, що дозволило отримати

достовірні результати та здійснити їх кількісний і якісний аналіз. Результати дослідження переконливо доводять необхідність цілеспрямованої корекційної роботи у зазначеному напрямі.

У третьому розділі «Корекція розвитку прогностичних функцій уяви у молодших школярів з РСА у процесі їхнього навчання» представлено авторську програму корекції, описано зміст і етапи формуального експерименту. Особливої уваги заслуговує опис методичного забезпечення програми, зокрема використання диференційованого підходу, варіативних форм і методів роботи, залучення педагогів і батьків до реалізації корекційних завдань. Це підсилює практичну цінність дослідження та його орієнтацію на реальні умови освітнього процесу.

Результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої програми подано переконливо та аргументовано. Автор здійснює порівняльний аналіз показників до і після формуального експерименту, що дає змогу простежити позитивну динаміку розвитку прогностичних функцій уяви у досліджуваних. Використання кількісного та якісного аналізу, а також методів математичної статистики підвищує достовірність отриманих результатів. Представлення даних у вигляді таблиць і діаграм сприяє їх наочності, полегшує сприйняття та забезпечує чіткість інтерпретації.

Сформульовані висновки засвідчують реалізацію мети дослідження та виконання визначених завдань, відображають найважливіші результати роботи, відзначаються логічною узгодженістю та належним рівнем наукової обґрунтованості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше досліджено особливості розвитку прогностичних функцій уяви у молодших школярів з РСА, визначено вплив недорозвитку психічних процесів на формування уяви, розроблено критерії, показники та рівні сформованості прогностичних функцій уяви, обґрунтовано та експериментально перевірено програму корекції їх розвитку.

Автором також уточнено зміст корекційно-розвиткової роботи з дітьми з РСА та роль різних учасників освітнього процесу у формуванні уяви. Подальшого розвитку набули положення щодо значущості реалізації корекційно-розвиткових цілей у навчанні молодших школярів із зазначеної категорії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методики дослідження уяви та її прогностичних функцій, обґрунтуванні критеріїв і показників рівнів їх розвитку у молодших школярів, а також створенні програми корекції розвитку прогностичних функцій уяви в дітей з розладами спектра аутизму та складними порушеннями розвитку. Отримані результати можуть бути використані у практичній діяльності вчителів-дефектологів, педагогів і батьків, у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти, підвищенні кваліфікації педагогічних працівників, а також у подальших наукових дослідженнях.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Основні положення дисертації висвітлено у 13 наукових працях автора, з них 4 у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України та 9 публікацій мають апробаційний характер.

Відсутність порушень академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації.

Загальна оцінка дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. У першому розділі роботи здійснено ґрунтовний аналіз психологічних засад розвитку уяви та її прогностичних функцій. Водночас педагогічний аспект дослідження представлений менш розгорнуто. Було б доцільно чіткіше окреслити саме психолого-педагогічний ракурс проблеми, зокрема конкретизувати потенціал освітнього середовища, дидактичні умови та

педагогічні стратегії розвитку прогностичних функцій уяви у молодших школярів з РСА.

2. У пункті 1.3 розкрито особливості проявів уяви та її прогностичних функцій у молодших школярів з різними порушеннями розвитку, що свідчить про широту наукового пошуку автора. Водночас для посилення логічної цілісності викладу доцільним було б більш чітко акцентувати увагу саме на категорії дітей з РСА та конкретизувати зв'язок поданого матеріалу з темою дослідження.

3. У роботі представлено рекомендації для педагогів і батьків, що є безперечною перевагою, водночас доцільним було б більш чітко окреслити механізми їх впровадження та оцінювання ефективності у практиці освітнього процесу.

4. Опис корекційної програми є достатньо деталізованим і насиченим прикладами, проте в окремих випадках спостерігається надмірна описовість вправ, що дещо ускладнює узагальнене сприйняття матеріалу. Узагальнення окремих позицій у вигляді схем або структурованих моделей підвищило б наукову цілісність викладу.

5. У тексті роботи трапляються поодинокі стилістичні та термінологічні неточності.

Зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Д. П. Боровець. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, характеризується науковою новизною, теоретичною значущістю та практичною цінністю. Публікації автора відповідають змісту дисертації.

Отже, дисертація БОРОВЕЦЬ Діани Петрівни на тему: «Розвиток прогностичних функцій уяви у молодших школярів з РСА» відповідає спеціальності 016 Спеціальна освіта, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №

44 (зі змінами), а її автор, Діана Петрівна БОРОВЕЦЬ, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри логопедії
та спеціальних методик
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Юлія БУГЕРА

засвідчую Ю. Бугера
(прізвище)
начальник відділу кадрів
І.І.Оліник
(підпис)
с.в.с. 2024